

Nuukuusviikon kalvosarja 2007: Onnea ostamatta!

Kierrätysliike www.nuukuusviikko.net

Materiaalia saa vapaasti käyttää opetustoiminnassa ja tilaisuuksissa, kun mainitsee lähteen. Seppo Leinosen kuvia ei saa julkaista ilman lupaa.

Taustamateriaali Nuukuusviikon kalvosarjan käyttäjälle

Yleistä

Onnea ostamatta -kalvosarja on tarkoitettu käytettäväksi kouluihin, oppilaitoksiin ja esimerkiksi järjestöjen tilaisuuksiin. Tämä kalvosarja on laadittu niin, että sitä voi käyttää soveltaen **peruskoulun alakoulun oppilaille**. Kalvosarjasta on pyritty tekemään erityisen yksinkertaistettu ja havainnollistava, jotta sitä voidaan käyttää myös nuorempien opetuksessa.

Kalvopaketti sopii käytettäväksi esimerkiksi yhteiskuntaopin, maantiedon ja elämäntutkimustiedon tunneilla. Lisäksi, osana taustamateriaalia on **Nuukuusviikon piirustuskilpailu** (s.4-5), jota voidaan hyödyntää kuvaamataidontunneilla.

Onnea ostamatta -kalvosarjan tarkoituksena on tarjota tietoa **kulutuksesta ja sen vaikutuksista niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa**. Konkreettisten esimerkkien ja harjoitusten kautta rohkaistaan oppilaita ja muita osallistujia keskustelemaan ja pohtimaan omaa kuluttamista: Tuottaako yhä lisääntyvä tavaramäärä onnea? Miksi me pohjoisella pallonpuoliskolla kulutamme niin paljon enemmän kuin ihmiset etelässä? Miten kulutuksesta voitaisiin tehdä kestävämpää?

Koko kalvopaketin näyttämiseen ja harjoituksiin on hyvä varata kaksi oppituntia riippuen siitä, paljonko aiheet ja harjoitukset herättävät keskustelua. Taustamateriaalissa on selvennetty kalvosarjan sisältöä ja siinä on lisätietoa ja harjoituksia (s.2-3). Alakoulun nuorimpien oppilaiden opetuksessa kalvosarjaa voidaan käyttää soveltaen. Esimerkiksi kalvoihin 4-11 liittyen on loppuun liitetty pienemmille sopiva **Säihkeponin ja Robo2004:n tarina** (s.6-8). Oppituntia voidaan myös täydentää muulla kulutusaiheisella materiaalilla, jota on kerätty taustamateriaalin loppuun ja Nuukuusviikkojen internetsivuille: www.nuukuusviikko.net/koulut.

Taustatietoa ja lähteitä

Kalvo 1: Onnea ostamalla – vai onnea ostamatta? Kuva on Keniasta Nairobista Mathare-slummialueelta. Kuvan on ottanut Hiroshi Sato.

Kalvo 2: Mikä ihmeen kulutus? Kalvo herättää pohtimaan oppilaiden omaa suhdetta tavaroihin ja kulutukseen.

HARJOITUS: Haluanko vai tarvitsenko?

- Tee lista tavaroista, jotka haluaisit
- Kirjoita paperille mitä sinulle on lähiaikoina ostettu
- Käy lista läpi ja mieti tarvitsetko todella sen asian, joka paperilla lukee vai haluatko vain jotain uutta ja lisää?

Kalvo 3: Kalvon kuva ja teksti ovat osa Nuukuusviikon 2007 julistenäyttelyä, jonka tarkoituksena on herättää katsoja pohtimaan Pohjoisen arkisia itsestäänselvyyksiä. (Kuvat ovat suomalaisten vapaaehtoistyöntekijöiden ottamia, ja ne on otettu Sambiassa, Intiassa ja Nepalissa. Julistenäyttelyä voi tiedustella Kierrätysliikkeeltä.)

Kalvot 4-11: Mikä ihmeen kaari? Kalvo aloittaa kalvoon 11 asti ulottuvan tavarantoiminnan elämäntarinan, eli elinkaaren ”kehdestä hautaan”. Kalvojen sanomaa pohjustetaan nuorimpien oppilaiden kanssa ensin pienen tarinan avulla:

Säihkeponin ja Robo2004:n tarina löytyy taustamateriaalin lopusta

Kalvot 12: Mikä ihmeen reppu? Kalvoissa selitetään mitä tarkoittaa tavarantoiminnan ekologinen selkäreppu.

Kalvo 13: Ekologista selkäreppua havainnollistetaan Robon alumiinimiekän avulla.

Lisätietoa alumiinista: Alumiini on tehty bauksiitista, joka on kauan sitten muodostunut sedimenttikivilaji. Sedimenttikivilaji on muodostunut pitkän ajan kuluessa, kun esimerkiksi vesien pohjalla kertynyt aines on tiivistynyt kiveksi (Sieppo 1/2007, 12).

Kalvo 14: Havaitaan, että vain 10 grammaa painavan alumiinimiekän valmistuksessa on kulunut yli 10 kiloa luonnonvaroja. Kuvittele, että kantaisit repussasi yli 10 000 alumiinimiekkaa!

Kalvo 15: Kulutus jakaantuu epäreilusti. Kuva havainnollistaa luonnonvarojen kulutuksen epäsuhtaa: me rikkaammat länsimaat kulutamme maapallon luonnonvaroja ja saastutamme ilmastoa paljon enemmän kuin köyhempi eteläinen pallonpuolisko. Kuva: Copyright Seppo Leinonen, www.seppo.net

Kalvo 16: Kulutus jakaantuu epäreilusti maapallolla.

Kalvo 17: Kulutus syö luonnonvaroja. Yleistä kulutuksen vaikutuksista luonnonvaroihin ja maapallon asukkaiden oikeudesta luonnonvaroihin.

Kalvo 18: Suomalaiset ja kulutus. Nuukuusorava havainnollistaa sitä, kuinka tarvittaisiin neljä maapalloa, jos kaikki kuluttaisivat niin paljon kuin suomalaiset. Kuva: Copyright Seppo Leinonen, www.seppo.net

Kalvo 19: Kulutus jättää jälkensä. Yksinkertainen selvitys siitä, miten kulutus jättää jälkeensä maapalloon ja sen asukkaisiin.

Kalvo 20: Kuva on osa Nuukuusviikon 2007 julistenäyttelyä, jonka tarkoituksena on herättää katsoja pohtimaan Pohjoisen arkisia itsestäänselvyksiä.

Kalvo 21: Riippuuko onnellisuus tavarain määräästä? Pohdintaa siitä, miten myös vähemmän kuluttamalla voi olla onnellinen.

Kalvo 22: Minä ja onnellisuus. Ensin listataan 3 parasta asiaa maailmassa ja pohditaan tätä sitten yhdessä parin kanssa. Lopuksi kootaan luokan taululle lista, luokan ”top 3” parhaista asioista maailmassa.

TEHTÄVÄ: *Parhaat asiat voidaan myös piirtää ja koota töistä näyttely luokan seinälle. Näillä töillä voidaan myös osallistua Nuukuusviikon piirustuskilpailuun. Lisätietoja piirustuskilpailusta alla.*

Kalvo 23: Uppo-Nallen runo kaikenlaisen tahtomisesta. Runo: Elina Karjalainen.

Kalvo 24: Joka keväistä Nuukuusviikkoa vietetään 16.-22.4.2007. Lisätietoja Nuukuusviikon tapahtumista ja toimintaideoista osoitteesta: www.nuukuusviikko.net. Nuukuusviikon järjestää 19 kansalaisjärjestöstä koostuva kierrätysliike www.nuukuusviikko.net/kierratysliike.

***

Piirustuskilpailu kuvaamataidontunnille:

KILPAILUKUTSU alakoulujen oppilaille

– teemana Onnea Ostamatta

Kierrätysliike järjestää yhteistyössä luokanopettajaliiton kanssa nuukuusviikolla 2007 valtakunnallisen piirustuskilpailun alakoulujen oppilaille. Työt tehdään kouluissa nuukuusviikon aikana 16-22.4.2007 ja luokan kesken parhaiksi valitut työt lähetetään nuukuusviikon tuomaristolle **10.5. 2005 mennessä** osoitteeseen ”**Nuukuusviikon piirustuskilpailu**”, **Luonto-Liitto, Annankatu 26 A, 00100 Helsinki.**

Luokka, josta voittajatyö valitaan, saa palkinnoksi laatikollisen askartelutarvikkeita pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen askartelupörssistä. Parhaita töitä voidaan myös käyttää kierrätysliikkeen ja Luonto-Liiton julkaisuissa.

Kilpailun tuomaristoon kuuluvat Katja Ristola (Nuukuusviikon projektisihteeri, Luonto-Liitto), Satu Lähteenoja (ekotehokkuustutkija, SLL), Mira Ketola (Luokanopettajaliiton edustaja) sekä Eija Koski (Uusi elämä -hanke, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus).

Kilpailun ohjeet:

Piirustukset toteutetaan joko yksin tai ryhmässä. Töiden koko on A3, ja käytettävä tekniikka on vapaa. Töiden kääntöpuolelle kiinnitetään lappu, jossa on selkeästi ilmoitettu työn tekijän nimi ja ikä, koulu ja luokka (esimerkiksi Kanervalan koulu 3B) sekä koulun yhteystiedot ja vastuuopettajan nimi ja puhelinnumero.

Kilpailuteema 1-3 luokat: **Onnellisuus** ilman uusia tavaroita

Mikä on sinulle tärkeintä maailmassa: ystävät, perhe tai harrastukset? Mikä asia on tehnyt sinut onnelliseksi tänään, viime viikolla tai vaikka kevään aikana – hyvin mennyt soittotunti, aurinkoinen kevätpäivä, majan rakentaminen vai lemmikin rapsuttaminen? Mitä sinä teet kaikista mieluiten, ja tarvitseeko siihen uusia tavaroita?

Piirustuksessa kerrot, mitkä sellaiset asiat ovat sinulle tärkeitä, jotka eivät ole uusia tavaroita. Maailmassa on paljon hienoja asioita, joita ei tarvitse ostaa.

Kilpailuteema 4-6 luokat: "**rajaton – rajat on**"

Rajallisuus on meille vaikea asia. Emme välttämättä tarvitse mitään uutta, mutta haluamme silti uudempaa, hienompaa, nopeampaa, erilaista, enemmän. Mutta...

* Maapallo on rajallinen.

Enemmän tavaraa merkitsee vähemmän luontoa. Enemmän minulle merkitsee, että muille jää vähemmän.

* Koti on rajallinen.

Täytyykö koti tarpeettomista hankinnoista? Kuluuko arki paikkojen järjestelemiseen?

* Lompakko on rajallinen.

Kuka määrää, miten rahani käytän – minä vai trendinluojat? Osaanko olla tyytyväinen siihen, mitä minulla on, vai tarvitsemmeko jatkuvasti lisää?

* Elämä on rajallinen.

Kuinka suuri osa siitä kannattaa käyttää työntekoon kulutuksen maksamiseksi? Antaisiko vähäisempi kulutus aikaa tärkeämmille asioille?

Kaikkea mitä haluamme, emme voi saada. Piirustuksessasi voit kertoa siitä, miten kuluttamisen rajat näkyvät maapallolla, kodeissa, lompakossa tai elämässä

***

***

Säihkeponin ja Robo2004:n tarina

Olipa kerran joutomaan ojassa pienen pieni Säihkeponi. Se torkkui murheissaan mudan ja roskien keskellä. Säihkeponilla oli vieressään kiinalainen Robo2004, vahva tehopoika, *jonka peltiset lihakset olivat täynnä tyhjää.*

Säihkeponi heilautti harjaansa, jossa säihkyi vielä muutama hopeahile. Hileet muistuttivat sitä ajasta, jolloin sen harja kimalsi sateenkaaren värein. Jokainen tyttö tai poika oli huokaillut ponin loistoa nostaessaan sitä käsissään ilmaan. Se olisi vielä kovin halunnut kirmailla tutussa legoaitauksessa ja leikkiä muiden ponien ja barbien kanssa.

Viimein Säihkeponi nojasi vasten Robon kovaa olkapäätä ja vastasi hennolla äänellä, niin hennosti kuin vain säihkeponit osaavat:

”Olen vain Säihkeponi, lempeä ja täyttä muovia. Alun perin olen syntynyt jo miljoonia vuosia sitten, meressä eläneiden kasvien ja eläinten jäännöksistä. Pienen pienet kasvit ja eläimet vajosivat hapettomiin syvyyksiin, jonne kertyi mutaa ja hiekkaa niin kuin tähän joutomaan ojaan.

Kovassa kuumuudessa ja paineessa noista jäännöksistä muodostui mustaa ainetta. Tuosta mustasta aineesta minä olen syntynyt! Toki aineeseen lisättiin tehtaassa muitakin aineita, niin että minusta saatiin juuri tällainen iloisenkirjava ja kiiltäväharjainen ja niin kestävä Säihkeponi.

Jos oikein tarkkaan mietin, niin kyllä minun alkuperäni on aurinko. En ole sieltä asti kyllä kotoisin, mutta ilman aurinkoa ei olisi ollut elämää meressä eikä olisi syntynyt tuota mustaa ainetta.

Tehtaassa meitä sitten tehtiin kai miljoonia, aina vaan uusia ja uusia Sähköponeja.

En tiedä kuka niillä kaikilla ehtii leikkimään.

Minä jouduinkin tänne ojaan siksi, että aitaukseen tuli aina vaan uusia ja uusia poneja. Kuka silloin olisi välittänyt minusta, vaikka olinkin vielä aivan toimiva ja reipas Sähköponi.”

”Voihan robonrämä, mikä kohtalo”, puuskahti Robo2004 ja alkoi kertoa omaa tarinaansa:

”Minullakin on ollut seikkailuja ja jopa vaarallisia tilanteita! Aivoni ja muistipiirini ovat umpimetallia ja siksi olen niin hyvämuistinen ja nopeaälyinen. Muistan jokaisen kokemani vaarallisen tilanteen, vaikka olen jo hirveän vanha, vuosimallia 2004! Joku sanoi, että olen aivan romu ja väärän värinenkin – huomisen malliin verrattuna. Siksi minut tempaistiin pois kunniapaikaltani lastenhuoneen kaapin kolmannelta hyllyltä Voima-Jimin vierestä...”

Robo2004 jatkoi muistelmiaan Sähkeponille, ja pian nuo kaksi ystävästyivät keskenään. He eivät tienneet vielä silloin, että heidän ystävyytensä tulisi olemaan yhtä ruostumatonta kuin teräs, josta Robo oli valmistettu.

Mistäpä Robo2004 ja Sähkeponi olisivat voineet arvata, että eräänä päivänä joutomaan vieressä kulkisi kolme ympäristöetsivänä toimivaa valpasta koululaista.

Huomaavatkohan ympäristöetsivät, keitä ojassa on?

Lähde: Sieppo (1/2007), Lasten luontolehti. Tarinan ideointi: Marjo ja Tiina; Teksti: Tiina Väärämäki. Kuvitus: Tanja Pussinen.

Lue lisää

Nuukuusviikon ja kierrätysliikkeen verkkosivut, www.nuukuusviikko.net.

Opetusministeriön Kestävä kehitys koulussa -verkkosivut, www.edu.fi/teemat/keke.

Uusi elämä –hankkeen verkkosivut, www.uusi-elama.info.

Vähä-Jaakkola, Kati (1999), Kestävien valintojen taito. Ekotehokkuus ja kohtuus koulussa. <http://arkisto.sll.fi/kestava/kvt.pdf>.